# Szkolnictwo przemysłowe i handlowe.

DODATEK DO „DŹWIGNI“.

**Organ, poświęcony sprawom wykształcenia przemysłowego i handlowego, tudzież przemysłowej i handlowej literaturze.**

Rok II. 1895. Nr. 2. z 10 Lutego.



## W sprawie „Szkolnictwa przemysłowego i handlowego“.

Redakcya naszego Dodatku do »Dźwigni« wniosła podanie do Sejmu z prośbą o zasiłek na rozszerzenie i podniesienie tego dodatku, który już od roku wychodzi przy »Dźwigni« pod tytułem »Szkolnictwo przemysłowe i handlowe«. — Mamy nadzieję, że nasz Wydział Krajowy, któremu ta petycya odstąpioną została, przyzna — wyłącznie – na rzecz »Szkolnictwa przem. i handl.« odpowiedni zasiłek.

Wówczas będziemy mogli wydawać je w szerszym zakresie i z wielostronniejszem uwzględnieniem potrzeb naszych szkół przemysłowych, tudzież handlowych!

## Sprawozdanie z czynności
### Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych za czas od 1 grudnia 1893 do końca listopada 1894.

(II) Według obszerniejszego tedy planu wystawiony pawilon szkół przemysłowych pociągnął za sobą znaczny wydatek 14,000 *zł.*, tak że na wewnętrzne urządzenie i obsługę pozostała tylko kwota 1000 *zł.*

Suma ta nie mogła w żaden sposób wystarczyć, pociągnięto tedy do współudziału te kredyty, które w budżetach pojedynczych szkół zostały na cele wystawowe wstawione.

Rachunków jeszcze nie zamknięto; jest nadzieja, że całość wydadków da się zamknąć w obrębie udzielonych kredytów, a przynajmniej przekroczy je wcale nieznacznie.

Szkoły przemysłowe ugrupowały się i urządziły swe wystawy według specyalnej instrukcyi, którą zeszłego roku podaliśmy byli w »Szkolnictwie przemysłowem i handlowem«.

Nadto pomieszczono w tym pawilonie także prace stypendystów Wydziału krajowego, kształcących się w obcych zakładach naukowych dla przemysłu, a mianowicie w c. k. Muzeum dla sztuk i przemysłu i w c. k. Muzeum technologicznem w Wiedniu.

Komisya przyczyniła się także do urządzenia wystawy małych motorów i maszyn pomocniczych w pawilonie Muzeum technologicznego.

Szczegółowe sprawozdania o stanie szkół przemysłowych, przedstawione przez kr. Komisyę przemysłową, streścimy później w osobnym artykule; po czem rzucimy krytyczny pogląd i podamy w yniki prac Sejmu odnośnie do szkolnictwa przemysłowego i handlowego.

## Wystawa krajowa,
### a zasługi Komisyi dla spraw przemysłowych na polu szkolnictwa przemysłowego, tudzież przemysłu.

napisał Prof. *Tadeusz Münich.*

II.

W a r s z t a t s t o l a r s k o - t o k a r s k i w S t a n i s ł a w o w i e, istniejący od r. 1884 przedstawił, oprócz próbek różnych gatunków drzew i prac rysunkowych, wyroby stolarstwa meblowego, jak urządzenie pokoju jadalnego, stoliki, kasetki rzeźbione i malowane, ramy; nadto szachownice z szachami, podstawki, kałamarze, lichtarze i t. p. drobiazgi kunsztu stolarsko-tokarskiego. Na wszystkich tych wyrobach widać poprawny kierunek zastósowywania motywów swojskich w kompozycyi — a przedewszystkiem wzorową i sumienną robotę w wykonaniu.

Bardzo wdzięcznie przedstawiają się wyroby »Spółki huculskiej«, względnie W a r s z t a t u d l a w y r o b ó w z d r z e w a w K o ł o m y i, istniejącego od r. 1890. — Szczególniejszą uwagę pomiędzy innemi bardzo gustownie — sumiennie i czysto wykonanemi robotami — zwraca garnitur sypialny w dwu kolorach drzewa w sposób inkrustacyi wykonany o ornamentyce, opartej na motywach huculskich.

Na wyrobach k r a j o w e j S z k o ł y d l a s t o l a r s t w a i z a b a w e k w Ż y w c u, założonej w r. 1887, spostrzegamy z zadowoleniem ujęcie w system nauki szkolnej tego rodzaju działu przemysłu drzewnego — na pozór drobnego — jakim jest wyrób zabawek, który w innych krajach — nie już jako przemysł domowy, ale wszechstronnie warsztatowo pojęty, ma tak szeroko rozgałęziony zbyt. Jakkolwiek w nowym tym dziale wyrobów, zorganizowanym dopiero od lat dwóch widać zaledwie początki w tym kierunku podjęte, to jednak zaopiekowanie się kraju tą gałęzią przemysłu — pozwala nam wnioskować, że zostanie on w niedalekiej przyszłości rozwinięty na szerszą skalę i doczekamy się

niebawem chwili, kiedy krajowe wyroby zabawek dziecinnych wyrugują liche, a kosztowne bawidełka pozakrajowe — li tylko na wyzysk obliczone. Zadośćuczynienie tej od dawna uczuwanej potrzebie będzie miało podwójną korzyść — bo oprócz zajęcia swojskich rąk w pracy i pozostawienia poważnych kapitałów w kraju, będzie można na wrażliwy umysł młodego pokolenia o wiele pomyślniej wpływać za pomocą zabawek, wykonanych podług pewnego dydaktycznego kierunku krajowego wychowania i dobrze zrozumianej estetyki, jak tego trudno oczekiwać po wzorach obcych pracowni, czerpiących temata do zabawek dziecinnych — przeważnie z areny cyrku i baletu. — O zbyt tego rodzaju wyrobów — nie może być chyba obawy — gdyż Milusińskich nigdy nam nie zabraknie, jak to słusznie zauważył podczas otwarcia Wystawy arcyksiążę Karol Ludwik — oglądając w pawilonie przemysłowym — wystawę zabawek dziecinnych — niestety przeważnie obcego wyrobu.

Oddział stolarski szkoły żywieckiej przedstawił — liczne wyroby stolarstwa budowlanego — modele drzwi i okien, oraz stolarstwa meblowego, jak kompletne urządzenie sypialni w drzewie dębowem z wypalanemi ozdobami — powszechną uwagą zwracające szafy z typami etnograficznymi, wypalanymi w drzewie, nie mniej stoliki, taboreciki — szafkę salonową i inne, wykonane bądźto w nacinanej i wypalanej bądź inkrustowanej fornirowej technice. W ogólności wyroby szkoły Żywieckiej odznaczają się wszelkiemi zaletami i mogą śmiało konkurować z robotami pierwszorzędnych warsztatów, przewyższając je dobrocią materyału, trwałością i dokładnością wykonania, oraz dobrem zastosowaniem części dekoracyjnej.

(Ciąg dalszy nastąpi).

## Kronika szkół przemysłowych i handlowych.

**Komisya przemysłowa Rady miasta Krakowa** odbyła dnia 1. lutego b. r. posiedzenie, na które przybył inspektor Szkół przemysłowych radca Franke, bawiący wówczas właśnie w Krakowie na inspekcyi Szkół przemysłowych uzupełniających.

Wobec grona członków komisyi przemysłowej udzielił inspektor kierownikom szkół wskazówek co do prowadzenia tych szkół, oraz uregulowania nauki w ten sposób, aby wykłady odbywały się nie, jak dotąd 5 razy tygodniowo po $1^1/_2$ godziny, lecz 4 razy na tydzień po 2 godziny.

Wypracowanie referatu w tej sprawie powierzyła Komisya dyrektorowi szkoły przemysłowej Rotterowi.

**Petycye o szkoły przemysłowe.** Jak dalece w kraju naszym potrzebne są szkoły przemysłowe, dowodem tego petycye, które wpłynęły do Sejmu w bieżącej sesyi.

Na posiedzeniu Sejmu z dnia 5. b. m. załatwiła Izba 3 petycye w tej sprawie, referowane przez sprawozdawcę komisyi przemysłowej.

I tak uchwalił Sejm odesłać do Wydziału Krajowego celem zbadania i załatwienia

1) Petycyę Adolfa Mitery o zasiłek na utrzymanie szkoły koszykarskiej *w Skołyszynie*.

2) Petycyę gminy Kołaczyce o założenie w tej gminie krajowej szkoły dla nauki garncarstwa, odesłano Wydziałowi kraj. do zbadania i przedłożenia sprawozdania.

3) wreszcie petycyę Wacława Oborskiego o założenie kraj. warsztatu wzorowego dla nauki koszykarstwa w Mielcu, odstąpiono Wydziałowi kraj. do zbadania i przedłożenia sprawozdania.

**Nauka zręczności.** *Głos podolski* w Tarnopolu pisze: W Biale pod Tarnopolem udziela nauczyciel Złobicki dziatwie szkolnej praktycznej nauki snycerstwa. Mieliśmy sposobność oglądać te wyroby przemysłu domowego i przyznać musimy, że wzbudzić one muszą podziw; małe bowiem chłopaki wyrabiają pod okiem nauczyciela najróżniejsze przedmioty z drzewa, które dadzą się w domowem gospodarstwie praktycznie zużytkować. Wielce się do wprowadzenia w życie tej praktycznej innowacyi przyczynił właściciel Białej, Wilner, który ofiarował bezinteresownie odpowiedni materyał. Dobrzeby było, gdyby i inni właściciele dóbr poszli za przykładem Wilnera.

**W kraj. szkole ogrodniczej w Tarnowie** rozpoczyna się kurs dnia 1. kwietnia b. r. Podania wnosić należy najdalej do 15 marca b r. do Dyrekcyi kraj. Szkoły ogrodniczej.

**Warsztaty naukowo-rzemieślnicze** im. Władysława Kronenberga w Warszawie otworzono 1. lutego b. r.

## Literatura handlowa i przemysłowa.

*»Praktyczny podręcznik buhalteryi kupieckiej podwójnej«*. Pod tym tytułem począł wydawać w Przemyślu p. Henryk Rausch ze znawstwem i z dobrem zastosowaniem do praktycznych potrzeb podręcznik buhalteryi. Pierwszy zeszyt bardzo dobrze się przedstawia. Całość wyjdzie w pięciu zeszytach po 30 ct. — wcale więc nie drogo. — Wydawnictwo to pojawiło się w Przemyślu nakładem autora.

*„Hodowla królików ras poprawnych, jako zaniedbane źródło naszego dobrobytu“*. — Napisał Wł. Cegiel. Inowrocław. Nakładem i drukiem księgarni i drukarni »Dziennika Kujawskiego« 1895. — Książeczka ta, nadesłana nam do recenzyi przez wspomnianą firmę nakładową, jest istotnie rzeczą bardzo na czasie, a ważną zarówno dla rolnictwa, jako też dla naszych rękodzielników i rzemieślników po mniejszych miasteczkach, tudzież dla handlu mięsem i skórami. — Książeczka ta traktuje rzecz systematycznie, a zwięźle; nie nużąc, lecz owszem zajmując czytelnika przedstawia w części ogólnej rasy królików mianowicie: afrykańską, amerykańską, chińską, belgijską, angorską, rosyjską, pospolitą i t. z. leporydy. W części drugiej praktycznej zawiera następujące rozdziały: Hodowanie królików racyonalne; O wyborze zwierząt rozpłodowych i parzeniu; O pielęgnowaniu młodych; O paszeniu młodych; O tuczeniu królików; O pożywności mięsa króliczego; O przyrządzaniu mięsa króliczego; O zabijaniu królików; O rozmaitych chorobach króliczych; O przesyłaniu królików.

Cena tej pożytecznej książeczki bardzo przystępna; bo tylko 30 fenigów — a dla Galicyi tylko 15 ct. — Wartoby było, aby czytelnicy nasi z tem dziełkiem się zapoznali.

*Odczyty:*

**W lwowskiem stowarzyszeniu rzemieślniczem „Skała“** miał dnia 2 b. m. odczyt Dr. Tadeusz Dwernicki a w »**Gwieździe**« 5 b. m. prof. Stanisław Majerski.